

לגמרי אל הקדוש ברוך הוא כמו שאמרנו לא עשו העגל בראשית שלהם שהוציא אותם ממצרים, ודבר זה מורה בוודאי סלוק ופירוד, וכמו שיש להם חבור וקירוב אל השם יתברך מצד עצמם, גם מעשה העגל מורה סילוק ופירוד מצד עצמם. וע"ז אמר כי גם אלה תשכחנה, פי' אלה הוא לשון קשה כמו שאמרו חכמים בפ"ב דיבמות (כ"א, א') קשה עונשן של עריות שכתוב בהם אלה כי תועבת ה' כל עושה אלה, כי כל לשון אלה משמע קושי דכתיב ואת אילי הארץ לקח שהוא לשון חזק וקושי, ואמר הכתוב אף על גב שהעניין הזה שהוא חבור האם אל פרי בטנה הוא ענין חזק וקשה ההסרה, מכל מקום יש הסרה לדבר זה, וזה מפני כי אב ובן הם מחולקים ולכך יש הסרה אל חבור זה ושייך בזה שכחה, ואילו לא היה חבור אחר לישראל רק מצד שהם בניו אף כי הוא דבר קשה וחזק להסיר, היה שכחה לדבר זה כמו שאמר גם אלה תשכחנה, כלומר אף שהוא דבר קשה שיהיה לזה שכחה מכל מקום אפשר שיהיה לזה שכחה, וכן העגל מצד זה יש לו שכחה כי אפשר היה שלא יעשו ישראל את העגל וכל דבר שהוא אפשרי יש לו הסרה ^{הוצר החכמה} כאלו לא היה.

אבל ואנכי לא אשכחך, ופירוש דבר זה מה שהוא מצד הש"י שנקרא שמו על ישראל והוא יתברך מלך עליהם, דבר זה אין בו שכחה ואין הסרה לזה, כי הוא יתברך ויתעלה אלקים של ישראל, מצד החיוב כמו שאמר (יחזקאל כ') כי בחמתי ובאפי אמלוך עליכם, כי הש"י הוא אלהים לישראל על כרחם, ולפיכך כשבא ליתן תורה לישראל ובא לגזור עליהם גזירות כמו מלך שבא לגזור גזירות על עמו כמו שהתחיל לומר אנכי ה' אלקיך כי אני מלככם ואלוה שלכם, כפה עליהם הר כגיגית, כי הראה להם כי הוא יתברך מלכם על אפם ועל חמתם וכמו שפרשנו. ודבר זה אינו כלל מצד ישראל, כי דבר שהוא מצד המקבל כל מקבל אפשרי מצד עצמו, וכיון שהוא אפשרי מצד עצמו אפשר שיהיה הסרה וסלוק, אבל דבר זה הוא מצד מעלה הוא השם יתברך, לכן אין לומר שיהיה בדבר זה שום צד אפשרות הסרה, כי לא היה זה מצד רצון ישראל רק שכפה עליהם הר כגיגית וכמו שבארנו

השם יתברך, ופטרי רחמים הם הבכורים שהם אל השם יתברך בשביל שאמר בני בכורי ישראל שלח את בני ויעבדני, ומפני שהיה ממאן לשלח הרג כל בכור במצרים ובשביל זה צוה להקדיש בכור אדם ובכור בהמה, ולפיכך אמר כלום אשכח עולת אילים שהקריבו לפני ופטרי רחמים, שכל זה מורה כי ישראל הם בנים אל השם יתברך והם אומה יחידה כמו הבכור שהוא יחיד, ובודאי פשט הכתוב התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה, שאין שכחה לזה כיון שהוא בן בטנה גם ישראל שהם בנים למקום אין שכחה להם, רק שכתב לשון עולה ולא כתב התשכח אשה בנה ואת בן בטנה, כדי לדרוש לשון עולה ולשון פטרי רחמים שזה מורה הקירוב הגמור, ומה שאמר כלום אשכח עולות שהקריבו לפני במדבר ולא כל הקרבנות שהקריבו לפני השם יתברך, מפני שבמדבר היה ההקרבה הראשונה והוא מורה על שישראל הם בניו של הקב"ה, כי התחלת הדבר הוא עיקר ועצם הדבר, ולדבר שהוא עיקר ועצם אין שכחה, כי דבר שאינו עיקר ואינו בעצם יש בו שכחה, אבל דבר שהוא עצם הדבר אין שכחה בו, ולכך אמר כלום אשכח עצם הדבר מה שישראל ^{הח"ח 1234567} הקריבו לפני במדבר.

והשכחה שנאמר כאן אין הפירוש כמו השכחה שהוא אצל האדם, כי חס ושלום שיהיה נאמר שכחה בו יתברך, אבל השכחה הנאמרת כאן, רצה לומר הסרה וסלוק מאתו כמו שאמר ותאמר ציון עזבני ה' והיינו הסלוק והסרה, ואמר שאין כאן סלוק והסרה כמו שאמר שאין סלוק לפרי בטן של אדם שאינו מסולק מן האם לרוב הצירוף והחבור שיש לאם אל בנה, כך אין סלוק ופירוד לישראל מהשם יתברך לרוב החבור והצירוף שיש לישראל עם השם יתברך מצד שהם כמו בנים נחשבים כמו שהתבאר, ומפני כי יש לחשוב כי יש הסרה וסלוק לישראל מצד מעשיהם, כי העגל שעשו גורם להם סלוק שמיד שהוציא אותם ממצרים עשו את העגל, וכמו שהקרבנות שהקריבו במדבר מורה על עצם ישראל שיש להם חבור אל השם יתברך כמו שאמרנו, כך העגל שעשו במדבר גם כן מורה שיש פירוד וסילוק לישראל בדבר מה מן השם יתברך מצד עצמם, שאילו היה לישראל חבור

דבר זה באריכות גמור בחבור תפארת ישראל ובודאי לדבר זה אי אפשר שיהיה הסרה לזה. ולפיכך אנכי ה' אלקיך הוא ראשון לכל הדברות, כי דבר זה הוא קודם לכל, כי הוא דבר מחויב אי אפשר שיהיה רק כך. והרי דבר זה נראה ברור, כי אף שישראל עשו העגל ועבדו עבודה זרה בודאי לא היו כופרים באנכי ה' אלקיך, ולפיכך מעשה עגל אף על גב שעברו דבור לא יהיה לך, דבר זה יש שכחה אליו כי העגל הוא מצד העובדים, ואתה הבן וראה כי בדבור הראשון כתוב אנכי ה' אלקיך, לא אמר תקבל אותי לאלקים שאז היה דבר זה תולה בישראל, אבל אמר אנכי ה' אלקיך על כרחך ועל אפך, אבל בדבור השני שהוא מצד ישראל אמר לא יהיה לך וכבר בארנו זה בחבור תפארת ישראל, ולכך מעשה העגל יש לו שכחה והבן הדברים האלו מאוד.

ומעתה כאשר תבין דברים אלו אשר נתבארו כאן ותבין קצת מעצמך שאי אפשר לכתוב הכל בכתב, ישתומם לך על מראה הלזה איך פי' הכתוב בעומק מאוד, והוא פירוש הכתוב באמת ובדקדוק מאוד מאוד, כי במה שאמר השתכח אשה עולה מרחם בן בטנה רמו הכתוב שקשה השכחה והסרה אל החבור שיש לישראל במה שהם בנים, ורמו אותו בלשון נופל על לשון, וכן מה שאמר גם אלה תשכחנה, שבא לומר שיש הסרה ושכחה מצד ישראל המקבלים אף על גב שהוא קשה, וכן יש הסרה אל הפחיתות שיש לישראל כי דבר זה ג"כ מצד עצמם שהוא מעשה העגל, ורמו אותו בלשון חטא ישראל שעשו להם העגל שהוא עבודה זרה שהוא חטא קשה, וזהו אלה אלהיך ישראל, כמו שידוע למי שמבין דברי חכמה הכל בענין עמוק מאוד, וכן מה שאמר ואנכי לא אשכחך, שזה הדבר הוא עיקר מה שאין שכחה והסרה לישראל במה שהוא יתברך אלקי ישראל בפרט, לדבר זה אין שכחה, כי דבר זה הוא מצד השם יתברך ודבר שהוא מצד השם יתברך אין הסרה וסלוק, וכל איש חכם ונבון, יתפלא על הקירוב שיש לדבריהם אל הפשט עם עומק המופלא מאוד מאוד, ואיש אשר הוא זר מדברי חכמה, יתפלא על הרחוק מן פירוש הכתוב וגם דבריהם אינם נראים לו, ואין יח

דבר חדש, כי גם בתורה ובכל המקרא הוא כך, כי האדם אשר הוא זר מדברי חכמה נראה לו בתורה קצת דברים רחוקים, אך האיש המשכיל יאמר כי לא דבר רק הוא ואם רק הוא ממנו. וכן כל דברי הדרשות אשר הם בתלמוד ובשאר מדרשים כלם, אין אחד מהם הן גדול הן קטן שאין הדברים עומק הכתוב על פי אמיתתו, כאשר הוא מעמיק בפי' הכתוב ימצא אותו, שלכך נקרא דרשה כי הוא דרישת הכתוב בחקירה ובדרישה מאוד מאוד עד עומק הכתוב. ואף כי לפעמים ימצא זה דורש בעניין זה וזה בעניין אחר, דבר זה אינו קושיא כי בודאי צורת הפשט הוא אחד, אבל הדברים העמוקים היוצאים ממנו הם הרבה מאוד. וכן כל דבר ודבר שנמצא בעולם הוא אחד בעצמו כאשר הוא נגלה לעין כל, וכאשר יבחן כל דבר על אמיתת ענינו ומהותו, ימצא בו דברים וענינים הרבה וכולם הם אמת ברור, ולפיכך כאשר אם בחנו אמיתת הכתוב ימצאו דברים הרבה מתחלפים וענינים שונים כפי העניין והכל הוא אמת, רק מי שאינו עומד על דבריהם נראה לו הדבר זר.

ודבר זה יש להוכיח קצת מן הרבנים, שיקראו דרשה על מה שאומרי' על המאמר מדברי חכמים יהיה מכווין האומר לזה או לא כוון האומר אותו רק שרוצה הדורש לחבר דברים חדשים, וכל אשר הוא זר הוא יותר חביב ומקובל ומרוצה להם, ותולים עצמם במדרשי חכמים שנראים רחוקים מאוד חלילה כי כשלו ונפלו, כי אין עניין הדרשה כך, רק נקרא דרשה מפני שהוא דרישת וחקירת הכתוב כאשר היה מקובל להם לדרוש התורה ב"ג מדות לא חסרו ולא הוסיפו כלל. אבל דרשה של דברי תהו, חס ושלום אין זה רק שחסרו הבנתם ועומק דבריהם כמו שאמרנו. ואין ספק שא"א לבאר דבריהם בכלל, כי לפי עומק דבריהם דבר אחד מדבריהם צריך ביאור רחב מאד וא"א במקום הזה, רק שהדברים אשר אמרנו ללמוד על הכלל כולה שכלם הם אמיתיים ושלימים ומום אין בהם, שאם הדבר שנראה רחוק ביותר כמו שנראה מאמרים האלו הוא כך, וכ"ש הדבר שאין כ"כ רחוק על אחת כמה וכמה, רק שדבריהם צריכים התבוננות גדול שהאדם יחשוב בחזקת העיון שדברים רחוקים הם והם